

3. Domácnosti a bydlení seniorů

Výsledkem sčítání lidu, domů a bytů z roku 2011 (dále jen SLDB) byly i informace o složení jednotlivých domácností a způsobu jejich bydlení. Vedle bytových domácností, které jsou definovány jako společné bydlení osob v jednom bytě, byly předmětem zkoumání i tzv. hospodařící domácnosti, tj. domácností osob, které se společně podílejí na úhradě výdajů domácností. Společné hospodaření se vztahuje i na děti, které do příslušné domácnosti patří, i přestože samy na výdaje domácnosti nepřispívají. Zpravidla domácnosti, které spolu bydlí, zároveň spolu také hospodaří. Za domácnosti seniorů jsou považovány všechny hospodařící domácnosti tvořené jednou rodinou, jednotlivce, nebo domácnosti prarodičů s vnoučaty, ve kterých má osoba v čele domácnosti 65 a více let.

Struktura domácností

V Moravskoslezském kraji bylo při posledním SLDB 507 608 hospodařících domácností. Na počtu domácností za celou Českou republiku se tak kraj podílí 11,6 %, což zhruba odpovídá i podílu na samotném počtu obyvatel. Domácností seniorů (hospodařící domácnost, ve které má osoba v čele věk 65 a více let), bylo 124 tisíc (24,4 % všech domácností), v nichž žilo více jak 202 tisíc osob. Hospodařící domácnosti seniorů jsou dvojího druhu. Jednak se jedná o rodinné domácnosti, tj. domácnosti tvořící úplnou popř. neúplnou rodinu a dále nerodinné domácnosti, tj. především domácnosti jednotlivců popř. domácnosti prarodiče s vnoučetem. Nejvíce domácností seniorů v Moravskoslezském kraji byly domácnosti jednotlivců, které tvořily 48,1 % z celkového počtu domácností jednotlivců. Druhou velkou skupinu tvořily domácnosti s 1 úplnou rodinou (41,4 %). Jen 1,5 % domácností tvořily domácnosti prarodičů s vnoučaty, v nichž žilo více jak 4 tisíce obyvatel.

Hospodařící domácnosti seniorů¹⁾ podle typu domácnosti v Moravskoslezském kraji

Zdroj: SLDB 2011

	Domácnosti seniorů celkem	v tom:			
		1 úplná rodina	1 neúplná rodina	domácnost jednotlivce	prarodiče s vnoučetem
Domácnosti seniorů celkem	123 997	51 273	10 837	60 034	1 853
z toho podle ekonomické aktivity členů domácnosti (v %) ¹⁾ :					
všichni členové jsou pracující důchodci	1,7	0,8	0,0	2,8	-
všichni členové jsou nepracující důchodci	77,2	72,0	18,6	94,6	1,6
Počet členů domácnosti	202 290	113 849	24 179	60 034	4 228
Průměrný počet členů domácnosti	1,6	2,2	2,2	1,0	2,3

¹⁾ Domácnosti seniorů - hospodařící domácnosti, ve kterých má osoba v čele věk 65 a více let, přičemž osoby v čele domácnosti byly zjišťovány jen u uvedených typů hospodařících domácností.

¹⁾ Počet domácností, ve kterých mají všichni členové zjištěnou ekonomickou aktivitu pracující/nepracující důchodce.

Hospodařící domácnosti seniorů¹⁾ podle způsobu bydlení

Zdroj: SLDB 2011

	Domácnosti seniorů celkem	v tom			
		1 úplná rodina	1 neúplná rodina	domácnost jednotlivce	prarodiče s vnoučetem
Domácnosti seniorů celkem	123 997	51 273	10 837	60 034	1 853
v tom podle způsobu bydlení:					
bydlící v bytech	123 481	51 037	10 806	59 786	1 852
v tom podle druhu domu (%):					
v rodinných domech	41,3	47,7	47,6	34,9	35,4
v bytových domech	57,7	51,8	51,8	63,5	64,5
v ostatních budovách	1,0	0,5	0,6	1,6	0,2
bydlící mimo byty	407	140	18	248	1
bydlící v zařízeních	109	96	13	-	-

¹⁾ Domácnosti seniorů - hospodařící domácnosti, ve kterých má osoba v čele věk 65 a více let, přičemž osoby v čele domácnosti byly zjišťovány jen u uvedených typů hospodařících domácností.

Z celkového počtu domácností seniorů bylo 77,2 % domácností, kde byli všichni členové nepracující a naopak jen v 1,7 % těchto domácností byli všichni členové pracující důchodci. Jestliže ve všech

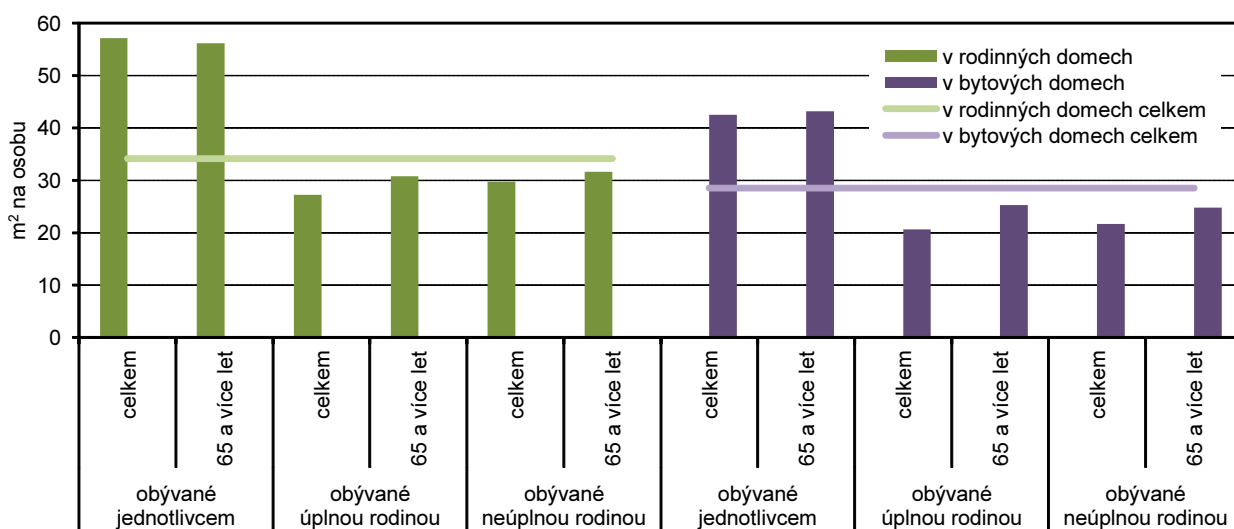

hospodařících domácnostech Moravskoslezského kraje žilo v jedné domácnosti průměrně 2,34 osob, tak v domácnostech seniorů to bylo jen 1,6 členu na jednu domácnost. Přes 60 tisíc domácností seniorů (48,4 %) však představují domácnosti jednotlivců. V úplných rodinách bylo nepracujících důchodců 72,0 % a v neúplných rodinách 18,6 %. Početně největší domácnosti (v průměru 2,3 členů na domácnost) pak byly zjištěny v případě společných domácností prarodiče s vnoučetem. Postavení mužů a žen v seniorském věku v domácnostech je rozdílné. Zatímco dvě třetiny mužů žijí v páru (sezdaném i nesezdaném), v případě žen seniorek tak žije jen jejich zhruba jedna třetina. Naopak muži senioři jen v 18,3 % případů tvoří domácnost jednotlivců, zatímco ženy takto osamělé žijí ve více jak 40 % případů.

V Moravskoslezském kraji z celkového počtu téměř 124 tisíc domácností seniorů jich skoro 58 % žilo v bytových domech. Ještě větší podíl domácností bydlících v bytových domech byl zjištěn v případě domácností prarodičů s vnoučaty (64,5 %) a domácností jednotlivců (63,5 %). V rodinných domech žilo v kraji více jak 41 % domácností seniorů, ve větší míře to byly úplné rodiny seniorů (téměř 48 %).

Průměrná obytná plocha bytů obývaných domácnostmi seniorů v Moravskoslezském kraji podle typu domácnosti, věku osoby v čele a druhu domu podle SLDB 2011

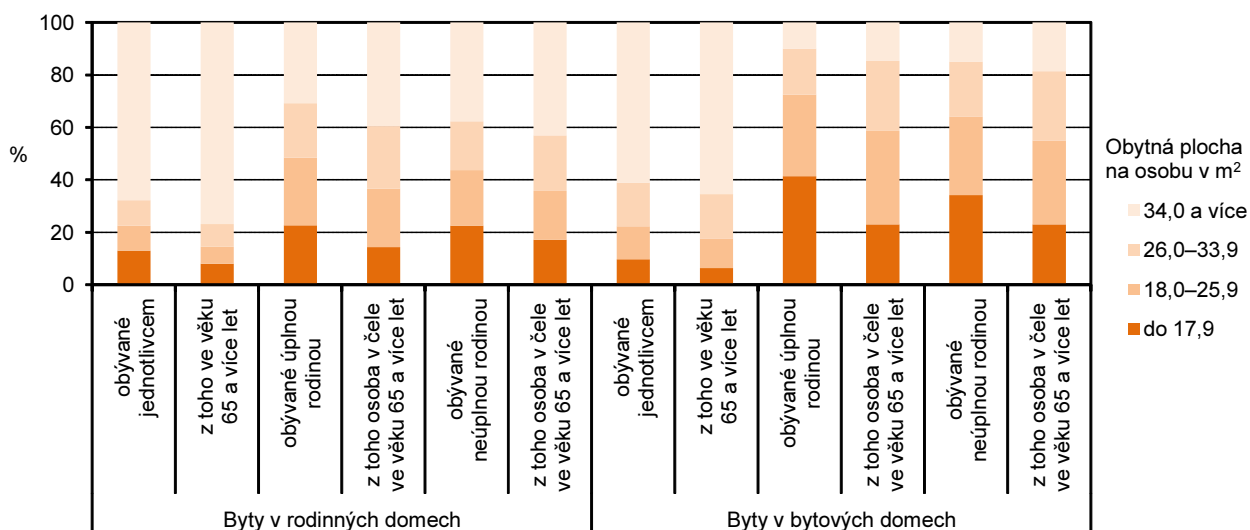
Zdroj: SLDB

Pozoruhodná v mezikrajském srovnání je skutečnost, že podle počtu bydlících v zařízeních je náš kraj na druhém místě hned za Středočeským krajem.

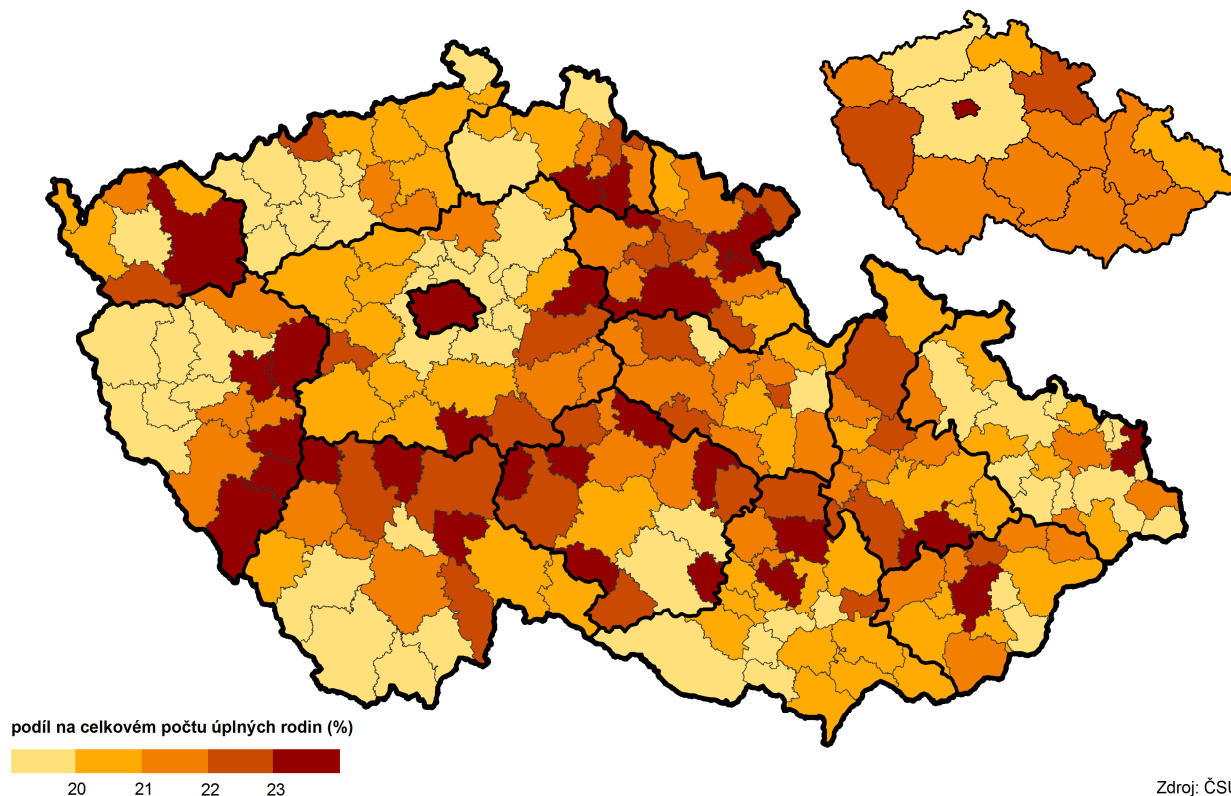
Domácnosti seniorů bydlící v bytech v hl. m. Praze podle typu domácnosti, druhu domu a obytné plochy v m² na osobu podle SLDB 2011

Zdroj: SLDB

Tato struktura způsobu bydlení v případě seniorů se zásadně neliší od způsobu bydlení všech hospodařících domácností, kde poměr bytových domů k rodinným domům činil zhruba 60 k 39 %. Domácností seniorů bydlících mimo byt žilo v roce 2011 v našem kraji jen 0,3% ze všech domácností seniorů v kraji. V případě všech domácností tento podíl činil 0,7 %.

Úplné rodiny v čele s osobou ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011

Domácnosti jednotlivců

Hospodařící domácnosti seniorů¹⁾ jednotlivců podle věku, rodinného stavu a způsobu bydlení

Zdroj: SLDB 2011

	Muži				Ženy			
	ve věku 65 a více let celkem	v tom			ve věku 65 a více let celkem	v tom		
		65–69	70–74	75 a více		65–69	70–74	75 a více
Domácnosti seniorů jednotlivců celkem	13 714	4 576	3 393	5 745	46 320	11 371	10 559	24 390
z toho rodinný stav (%):								
svobodný, svobodná	9,2	12,6	10,9	5,6	3,4	4,6	3,6	2,7
ženatý, vdaná	16,5	20,1	18,3	12,6	3,9	7,2	4,9	1,9
rozvedený, rozvedená	25,2	39,1	27,6	12,8	15,5	27,3	16,7	9,5
ovdovělý, ovdovělá	49,0	28,2	43,1	68,9	77,2	60,9	74,8	85,9
z toho způsob bydlení (%):								
samostatně v bytě	89,6	89,0	89,1	90,3	92,2	92,3	92,4	92,1
domácností	9,6	10,0	9,9	9,1	7,5	7,4	7,3	7,6
mimo byty	0,8	1,1	1,0	0,6	0,3	0,3	0,2	0,3

¹⁾ Domácnosti s osobou ve věku 65 a více let.

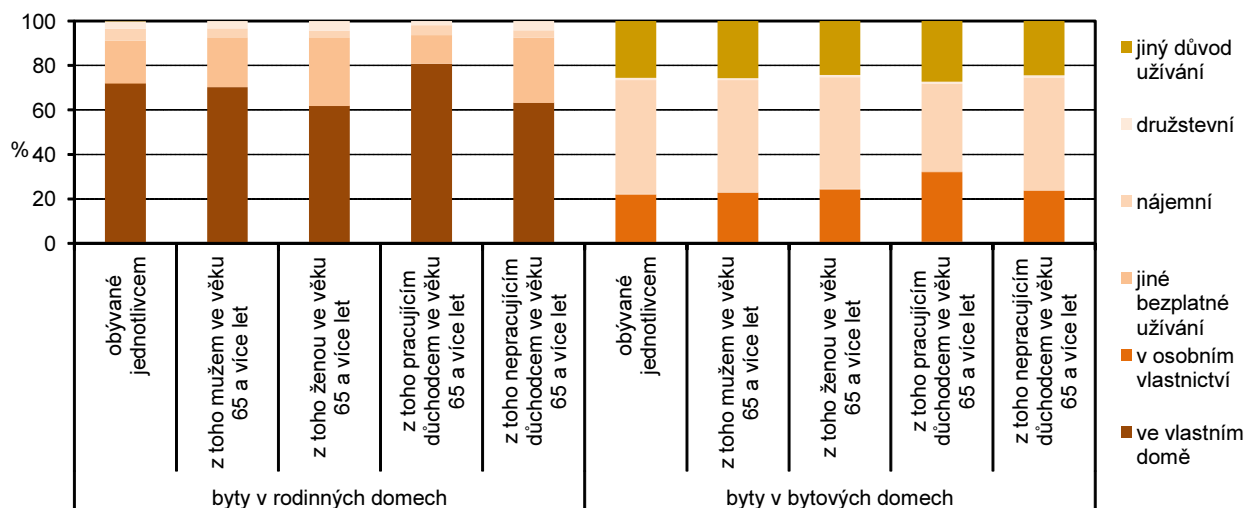
Domácnosti jednotlivců v Moravskoslezském kraji tvořily v době SLDB 32,1 % všech hospodařících domácností. V případě domácností seniorů podíl domácností jednotlivého seniora dosáhl 48,4 %. Domácnosti jednotlivých seniorů byly v Moravskoslezském kraji stejně jako v celé České republice

nejvýznamnější skupinou domácností jednotlivců. Platí, že se stoupajícím věkem se struktura seniorů podle postavení v domácnosti mění. Se zvyšující se intenzitou úmrtnosti ve vyšším věku se jako důsledek ztráty partnera zvyšuje počet domácností jednotlivců seniorů a naopak klesá podíl osob žijících v páru. Domácnosti jednotlivých seniorů čítaly v České republice více než půl milionů domácností a podílely se z 36 % na všech hospodařících domácnostech jednotlivců. Čtvrtinu všech domácností jednotlivců tvořily vdovčelky. V Moravskoslezském kraji byl počet domácností žen více než 3x vyšší než počet domácností mužů 65letých a starších. Stejně jako v celé republice také v Moravskoslezském kraji je nejvyšší počet domácností jednotlivců vdovčelky (72,2 %). Většina domácností jednotlivců staršího 65 let vznikla rozpadem úplné, resp. neúplné rodiny (tj. úmrtím partnera nebo odchodem dětí a založením jejich vlastní domácnosti). V mezikrajském srovnání se Moravskoslezský kraj řadí jak v počtu samostatně žijících mužů tak žen hned za kraj Hl. město Praha.

V okresním srovnání byl nejvyšší podíl domácností jednotlivců daného věku na počtu domácností jednotlivců osob ve věku 75 a více let v okresech Opava (21,1 %) a Frýdek Místek (20,1 %).

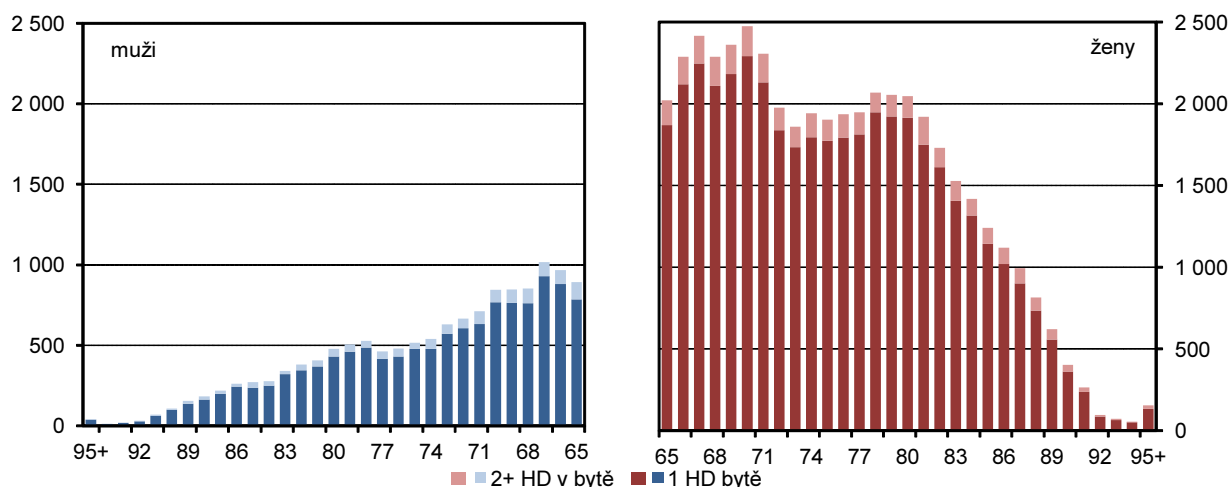
Domácnosti jednotlivců bydlící v bytech v Moravskoslezském kraji podle druhu domu a právního důvodu užívání bytu podle SLDB 2011

Zdroj: SLDB

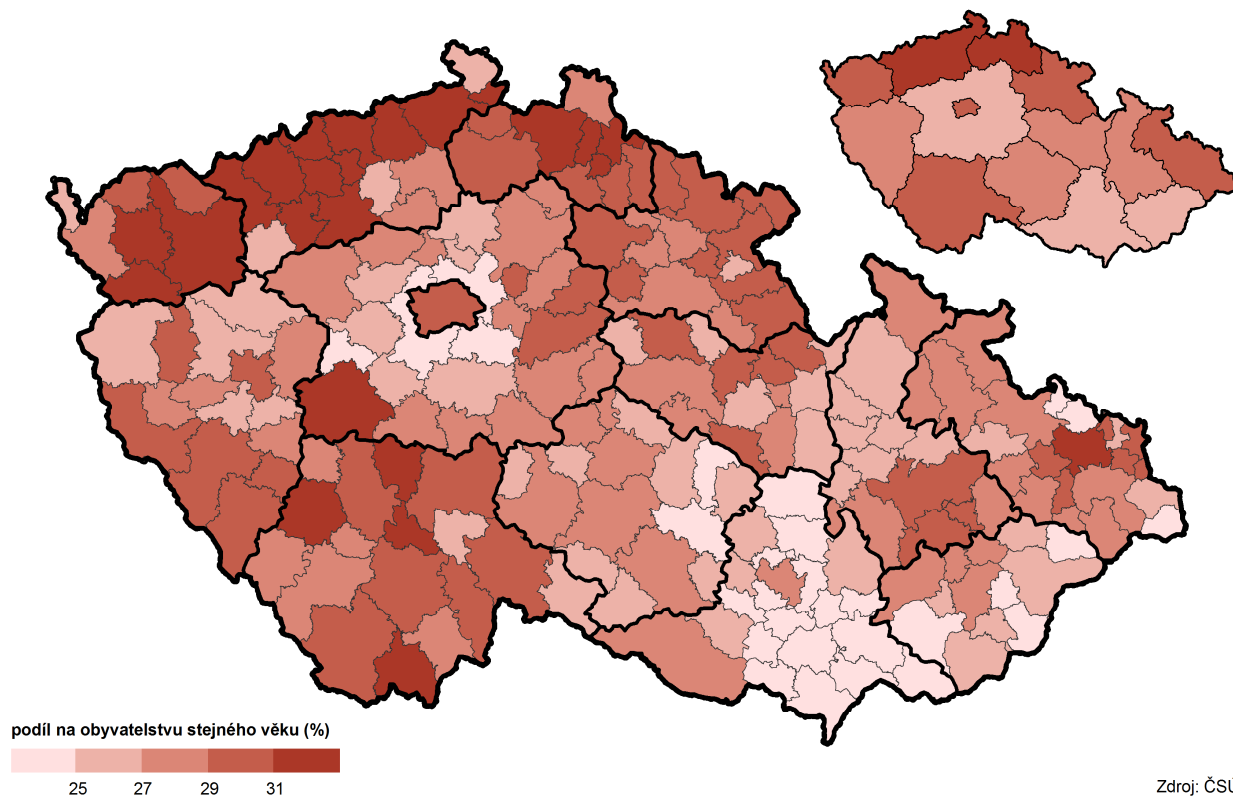

Domácnosti jednotlivců seniorů v Moravskoslezském kraji podle pohlaví, věku a podle počtu hospodařících domácností v bytě podle SLDB 2011

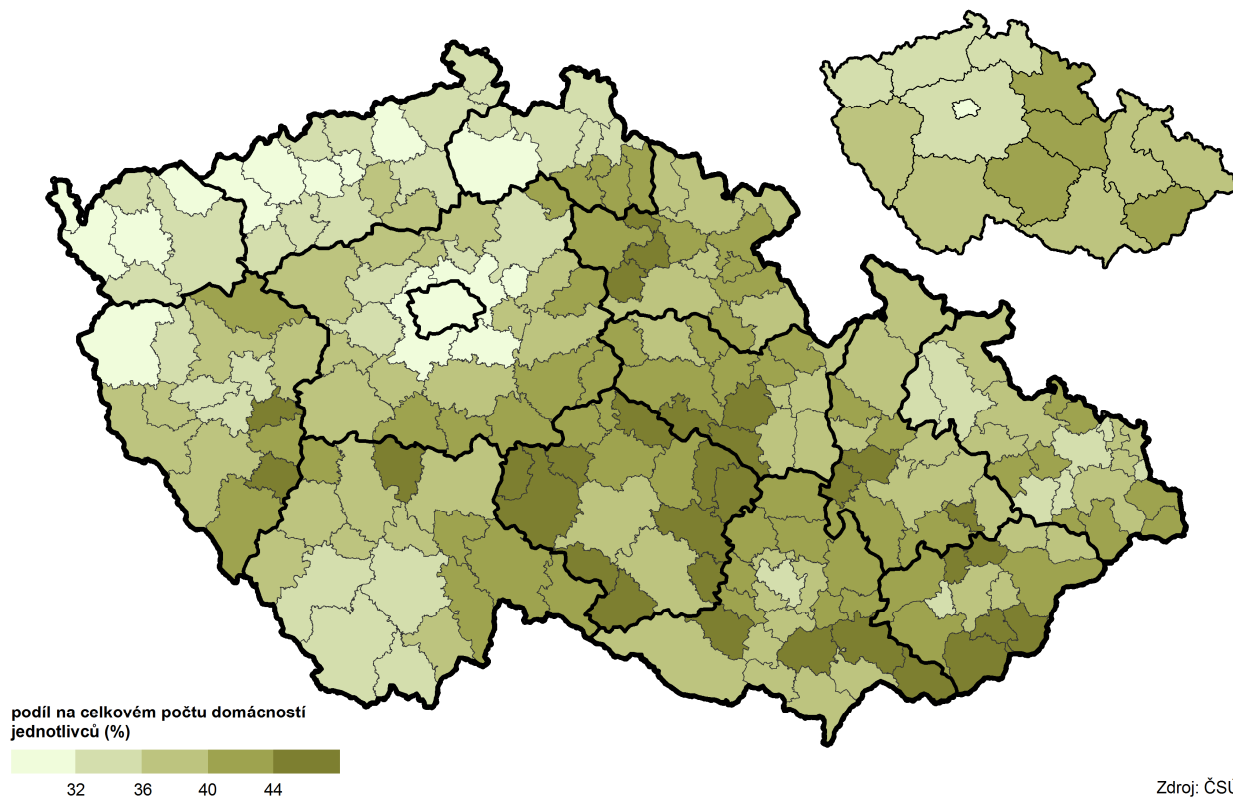
Zdroj: SLDB

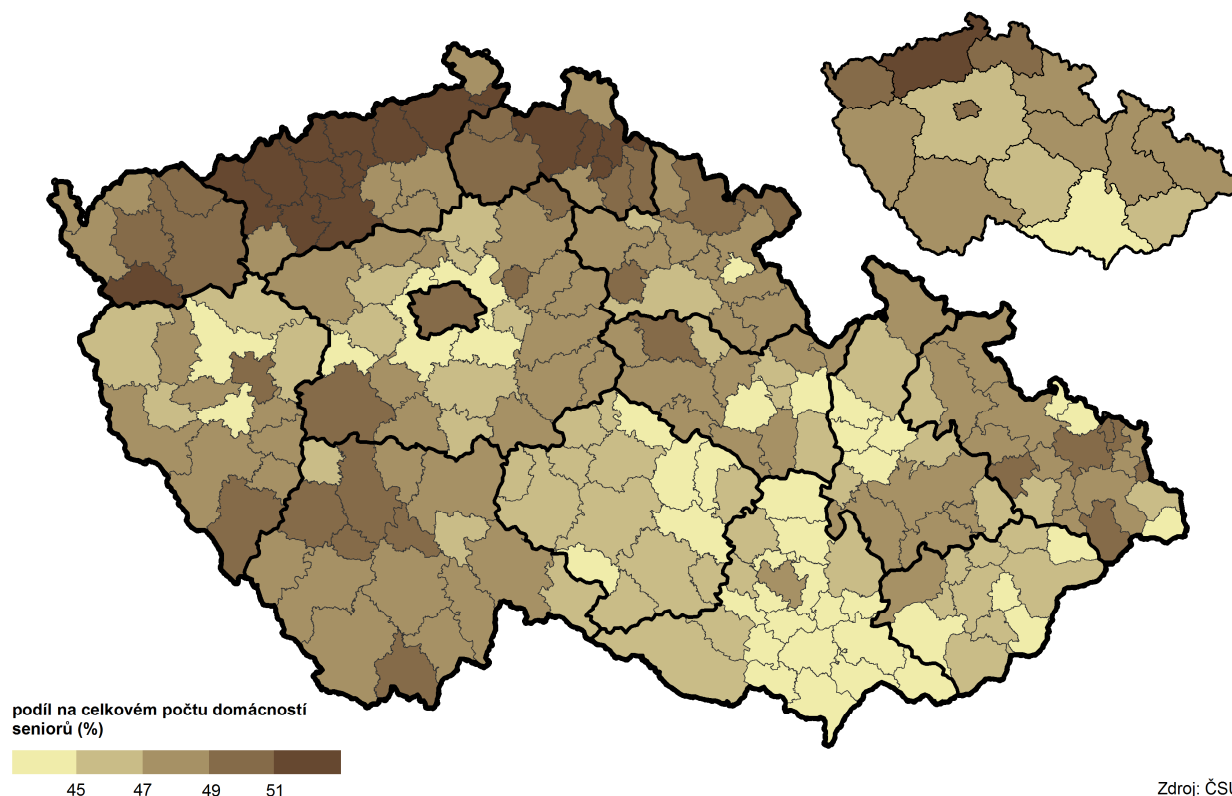
Osoby žijící samostatně v bytě ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011

Domácnosti jednotlivců ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011

Domácnosti jednotlivců z domácností seniorů ve věku 65 a více let
podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011

Bydlení seniorů

V téměř 96 procentech bydlely domácnosti seniorů ve standardních bytech. Byty se sníženou kvalitou obývalo téměř 4 % domácností seniorů. Podle právního užívání bytu bydlelo nejvíce domácností seniorů ve vlastním domě (neúplné i úplné rodiny) a pak v nájemních bytech (prarodiče s vnoučetem a domácnosti jednotlivců). Nejméně využívaly domácnosti seniorů jiné bezplatné užívání bytu (8,5 %).

Podle počtu obytných místností v bytě bydlelo nejvíce seniorů v bytech s třemi obytnými místnostmi – a to všechny typy domácností. Téměř 23 % ze všech domácností seniorů celkem vlastnilo počítač s internetem, z toho nejvíce to byly domácnosti prarodičů s vnoučetem (36,3 %).

Domácnosti seniorů^{*)} bydlící v bytech podle počtu obytných místností

Zdroj: SLDB 2011

	Celkem	z toho podle počtu obytných místností s plochou 8 m ² a více (%)				
		1	2	3	4	5 a více
Domácnosti seniorů bydlící v bytech	123 481	5,5	15,0	33,1	26,4	15,0
z toho podle typu:						
1 úplná rodina	51 037	1,9	9,3	32,2	33,6	20,2
1 neúplná rodina	10 806	3,1	11,5	30,2	28,9	20,4
domácnost jednotlivce	59 786	9,1	20,4	34,3	19,9	9,7
z nich žijící samostatně v bytě	115 069	5,7	15,4	34,1	26,6	13,0
z toho podle typu:						
1 úplná rodina	48 150	1,9	9,6	33,2	34,2	18,1
1 neúplná rodina	10 135	3,2	12,0	30,9	29,1	18,8
domácnost jednotlivce	55 009	9,6	21,1	35,3	19,4	7,5

^{*)} Domácnosti seniorů - hospodařící domácnosti tvořené jednou rodinou, jednotlivcem nebo domácnosti prarodičů s vnoučaty, ve kterých má osoba v čele věk 65 a více let.

Domácnosti seniorů^{*)} bydlící v bytech podle typu bytu, právního důvodu užívání bytu, počtu obytných místností a vybavení počítačem

Zdroj: SLDB 2011

	Domácnosti seniorů celkem	v tom			
		1 úplná rodina	1 neúplná rodina	domácnost jednotlivce	prarodiče s vnoučetem
Domácnosti seniorů bydlící v bytech	123 481	51 037	10 806	59 786	1 852
z toho podle typu bytu (%):					
byty standardní	95,6	97,6	94,4	94,0	98,8
byty se sníženou kvalitou	3,6	1,9	4,6	5,0	1,1
z toho podle právního důvodu užívání bytu (%):					
ve vlastním domě	29,3	36,6	38,9	21,5	26,0
v osobním vlastnictví	14,6	15,6	12,5	14,3	9,7
jiné bezplatné užívání bytu	8,5	8,1	3,8	9,7	6,1
nájemní	27,9	21,8	27,1	32,6	46,7
družstevní	14,3	14,4	11,7	14,8	9,7
z toho podle počtu obytných místností v bytě (%):					
1	5,5	1,9	3,1	9,1	3,6
2	15,0	9,3	11,5	20,4	16,6
3	33,1	32,2	30,2	34,3	40,6
4	26,4	33,6	28,9	19,9	24,4
5 a více	15,0	20,2	20,4	9,7	13,1
z toho podle vybavení domácnosti (%):					
počítač s internetem	22,9	33,0	30,6	12,5	36,3
počítač bez internetu	2,8	3,6	4,4	1,9	5,6

^{*)} Domácnosti seniorů - hospodařící domácnosti, ve kterých má osoba v čele věk 65 a více let, přičemž osoby v čele domácnosti byly zjišťovány jen u uvedených typů hospodařících domácností.

Potvrdilo se, že pokud zůstal jednatel v bytě sám, pak ve více než 60 % případů obýval byt o rozloze 40,0 a více m². Nejčastěji domácnosti seniorů, a to jak s 1 úplnou rodinou, 1 neúplnou rodinou nebo domácnosti jednotlivců, bydlely v bytě se 3 nebo 4 obytnými místnostmi. Pozoruhodná je rovněž skutečnost, že prakticky každý třináctý senior bydlící sám obýval byt s 5 a více místnostmi.

Vzhledem k očekávanému vývoji věkové struktury a stárnutí české populace lze předpokládat, že domácnosti seniorů budou mít v příštích desetiletích stále silnější zastoupení a jejich vzrůstající počet bude významně ovlivňovat celkovou strukturu domácností.

Domácnosti seniorů^{*)} bydlící v bytech podle obytné plochy na osobu

Zdroj: SLDB 2011

	Celkem	z toho podle obytné plochy v m ² na osobu (%)				
		do 9,9	10,0–19,9	20,0–29,9	30,0–39,9	40,0 a více
Domácnosti seniorů bydlící v bytech	123 481	2,8	13,0	26,3	17,2	33,9
z toho podle typu:						
1 úplná rodina	51 037	3,7	18,0	39,8	21,5	12,5
1 neúplná rodina	10 806	5,2	18,3	33,9	19,2	14,4
domácnost jednotlivce	59 786	1,5	7,3	12,9	13,2	56,4
z nich žijící samostatně v bytě	115 069	2,2	11,1	26,2	17,6	35,9
z toho podle typu:						
1 úplná rodina	48 150	3,1	16,3	40,7	22,3	13,1
1 neúplná rodina	10 135	4,5	16,5	34,6	19,9	15,2
domácnost jednotlivce	55 009	0,9	5,0	11,5	13,2	60,5

^{*)} Domácnosti seniorů - hospodařící domácnosti tvořené jednou rodinou, jednatelcem nebo domácnosti prarodičů s vnoučaty, ve kterých má osoba v čele věk 65 a více let.

Domácnosti seniorů bydlící v bytech v Moravskoslezském kraji podle typu domácnosti a právního důvodu užívání bytu podle SLDB 2011

Zdroj: SLDB

